

Miért jön a nyárra tél? Mongol eredetmondák és mítoszok
<http://mek.oszk.hu/00200/00226/html/index.htm>

Szövegtípus: elbeszélő

Szöveg olvashatósága: közepesen nehéz

Kérdések nehézsége: könnyű, közepesen nehéz, nehéz

Javasolt felhasználás: 4–6. évfolyam.

A teve és a szarvas

1. Valamikor réges-régen a tevének olyan szép, tizenkét ágú agancsa volt, mint mostanság a szarvasnak. Ezen kívül volt neki dússzőrű, hosszú farka is. Abban az időben a szarvas szarvatlan, kopasz homlokú volt, a lónak pedig alig volt valami kis kurta farka. A teve nagyon büszke volt hatalmas, szép szarvára, és az arra járókkal mindig megcsodáltatta azt.
2. Egy szép napon a teve lement a tó partjára vizet inni. Ám az ivásnál sokkal jobban törődött a víztükörben látszó képmásával, s azt nézegetve, hatalmasságával büszkélkedve álldogált a tó partján.
3. Éppen ekkor jött ki az erdőből a szarvas, s fejét lehajtva szomorúan így szólt:
4. — Ma este meg kell jelennem az erdei állatgyűlésen. Hogy is mehetnék el oda ilyen csúnya, kopasz fejjel?! Bárcsak, még ha egy órácskára is, ilyen szép szarvakkal mehetnék! Könyörülj meg rajtam, teve, add kölcsön a szarvadat. Holnap, amikor ismét idejössz vizet inni, feltétlenül visszaadom – kérlelte a tevét a szarvas.
5. Megnézte a teve a szarvast, s valóban szánalomra méltónak, minden fenséget nélkülözőnek, kopasznak találta, ezért levette a szarvát és odaadta neki azzal, hogy másnap feltétlenül visszahozza. A fenséges, szépséges díszet jelentő agancsot a szarvas felöltötte és egy szempillantás alatt eltűnt vele az erdőben.
6. Útközben a szarvas találkozott a lóval, s amikor az megkérdezte, honnan vette szarvát, a szarvas elmondta neki a történetet. A ló is szeretett volna valami szép díszet szerezni, ezért odament a tevéhez és elkérte tőle a farkát. A jólelkű teve kötélnek állt, s farkat cserélt a lóval.
7. Múltak a napok, egy év is eltelt, a szegény teve mégsem tudta visszaszerezni sem a szarvát, sem a farkát. Ha az említett állatokkal találkozik, a teve mindig eszükbe juttatja, hogy megígérték, visszaadják a szarvát és a farkát, de azok csak nevetnek rajta.
8. Azóta minden egyes iváskor, amikor a teve meglátja a vízben kopasz ábrázatát, szégyenében elkapja a fejét. Továbbá, néhány korty után mindig ennek vagy amannak a hegynek a csúcsát nézegetve álldogál. Ez állítólag azért van, mert reménykedve várja a szarvast, hátha elhozza a szarvát. A szarvas agancsa minden évben egyszer lehullik. Ez azért van így, mert azt eredetileg nem a szarvasnak adták, hanem a tevétől ravaszkodta el.

1. Karikázd be, hogy IGAZak-e vagy HAMISak az alábbi megkezdett mondathoz írt befejezések!

Réges régen a tevének...

tizenkét ágú agancsa volt.	IGAZ/HAMIS
kopasz homloka volt.	IGAZ/HAMIS
hosszú dús farka volt.	IGAZ/HAMIS
kurta farka volt.	IGAZ/HAMIS

1-es kód: IGAZ, HAMIS, IGAZ, HAMIS

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. Szó szerinti egyezések, az 1. bekezdésben olvasható információk visszakeresése.

Nehézség: könnyű.

2. Karikázd be, hogy melyik mondatbefejezés IGAZ, melyik HAMIS!

A 2. bekezdésből megtudjuk, hogy a tevé...

büszke.	IGAZ/HAMIS
hiú.	IGAZ/HAMIS
okos.	IGAZ/HAMIS
kedves.	IGAZ/HAMIS

1-es kód: IGAZ, IGAZ, HAMIS, HAMIS

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés, értelmezés. A 2. bekezdésben olvasható információ visszakeresése (büszke), viselkedés általánosítása (hiú).

Nehézség: könnyű.

3. Hol találkozott a teve és a szarvas? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

- A: A mezőn.
- B: A tisztáson.
- C: A sivatagban.
- D: A tóparton.

1-es kód: D

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. A 3. bekezdésben olvasható információ visszakeresése.

Nehézség: könnyű.

4. Miért kérte el a teve szarvát a szarvas? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

- A: Mert szégyellte, hogy csupasz a homloka.
- B: Mert remélte, hogy szarvával megvédheti magát.
- C: Szarv nélkül nem engedték be a gyűlésre.
- D: Szarv nélkül nem tudott vizet inni.

1-es kód: A

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. A 4. bekezdésben olvasható információ visszakeresése.

Nehézség: könnyű.

5. Mit kért a ló a tevétől? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

- A: Farkat.
- B: Füleket.
- C: Sörényt.
- D: Szarvakat.

1-es kód: A

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. Szó szerinti egyezés. A 6. bekezdésben olvasható információ visszakeresése.

Nehézség: könnyű.

6. Írd le, hogy te mit tettél volna hasonló esetben a teve helyében!

1-es kód: például:

- Én nem adtam volna oda a szarvamat.
- Visszakértem volna a lótól és a szarvastól a farkat és a szarvat.
- Én nem hagytam volna magam.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: reflektálás. Az olvasmány átgondolása, plauzibilis válasz.

Nehézség: közepesen nehéz.

7. Miért szégyelli magát a teve a történet végén? Írd le, mit gondolsz erről!

2-es kód: magasabb szintű válasz, például:

- Azért, mert hiszékeny volt.

1-es kód: alacsonyabb szintű válasz, például:

- Azért, mert nem tudja visszaszerezni a szarvát, agancsát.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: értelmezés, reflektálás. Szereplő lelkiállapotának értelmezése az utolsó bekezdésben olvasottak és az olvasmány egésze alapján.

Nehézség: nehéz.

8. Szerinted milyen tulajdonságok jellemzik a szarvast és a lovat! Írd le és indokold is meg a válaszodat!

1-es kód: például:

- Gonoszak voltak, mert becsapták a tevét.
- Hazudósak voltak, mert nem vitték vissza a tevének a szarvát és farkát.
- Leleményesek voltak, mert elcsalták a teve díszzeit.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: értelmezés, reflektálás. Szereplők jellemzése az olvasmány egésze alapján.

Nehézség: nehéz.